

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії БОГОЛЕСОВА Аліна Віталіївна 1990 року народження, громадянка України.

Освіта вища: закінчила у 2013 році Академію праці і соціальних відносин за спеціальністю «Правознавство», працює на посаді головного спеціаліста відділу договірної та організаційної роботи Управління матеріально-технічного забезпечення та експлуатації Національного агентства з питань запобігання корупції.

Разову спеціалізовану вчену раду, утворено наказом Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» № 01-01/237 від 30.06.2025 р. у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради	ДЕГТЯРЬОВОЇ Ії Олександрівни – доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри публічного управління і проектного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології (далі – ННІМП) ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Рецензента	МОРОЗА Володимира Васильовича – кандидата наук з державного управління, доцента, завідувача кафедри публічного управління і проектного менеджменту ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;
Офіційних опонентів	ГОРНИКА Володимира Гнатовича – доктора наук з державного управління, професора, директора Навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського; ДРАГАНА Івана Олександровича – доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка»; ЖОВНІРЧИКА Ярослава Федоровича – доктора наук з державного управління, професора, в.о. завідувача відділу проблем державного управління та адміністративного права Національної академії наук України, Інституту держави і права імені В. М. Корецького.

на засіданні «28» серпня 2025 року ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» БОГОЛЕПОВІЙ Аліні Віталіївні на підставі публічного захисту дисертації *«Державний організаційно-правовий механізм запобігання корупції в Україні»* за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Дисертацію виконано у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України.

Науковий керівник – Ковтун Оксана Анатоліївна, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту ННІМП ДЗВО «УМО», кандидат наук з державного управління, доцент.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою.

Новизна дослідження полягає в отриманні нових науково обґрунтованих результатів, які вирішують конкретне наукове завдання – удосконалення державного організаційно-правового механізму запобігання корупції в Україні на основі новітніх теоретико-методологічних підходів, європейських стандартів та світових тенденцій в антикорупційній сфері.

Найбільш вагомими науковими результатами дисертації є такі:

вперше: розроблено концептуальну модель антикорупційного контролю держави як базисної складової державного організаційно-правового механізму, сформованої на основі інституціонального підходу, яка передбачає комплексність державних дій у пріоритетних сферах щодо організації попередження, виявлення та протидії корупційним правопорушенням та іншим протиправним діям, оцінювання системи ефективності запобігання корупції, аналіз управлінських рішень стосовно нейтралізації корупційних ризиків для формування об'єктивного судження про стан результативності політики запобігання корупції; дана модель забезпечує підвищення ефективності дій держави у співпраці з громадськими організаціями з використанням комплексу запропонованих принципів, методів та інструментів;

удосконалено: систематизацію елементів концептуалізації державної політики запобігання корупції задля забезпечення більш високого рівня її ефективності за критеріями, що відрізняються від існуючих тим, що враховують суб'єктів усіх рівнів, особливості їх впливу та функціонування: суб'єкт (державна, муніципальна, відомча, корпоративна, незалежна (публічна, громадська), спільна); опосередкованість впливу (пряма, непряма, змішана); основну функцію інститутів політики (координаційна або розподільча); доступ до інформації (прозора, закрита, кулуарна), масштаб (системна, елементарна); наявність інституційного середовища (дискреційна, недискреційна); компонент інституту (вдосконалення правил, посилення механізму примусу до виконання); групування факторів, що впливають на поширення корупції, що на відміну від інших, базується на детермінантному підході, зокрема, пропонуються такі групи факторів-детермінант, як: рівень децентралізації влади; наявний досвід запобігання корупції; політична

стабільність; рівень заробітної плати публічних службовців; фрагментарність забезпечення верховенства права; рівень корумпованості в окремих галузях та публічному секторі; ступінь ефективності публічного управління та компетентності публічних службовців; наявність механізмів запобігання виникненню потенційного конфлікту інтересів; ступінь бюрократизації публічного управління; соціально-культурні особливості, що дозволяють виявити історичні, соціальні, культурні та інші причини виникнення та поширення корупції; інституційну складову державного організаційно-правового механізму щодо реалізації функції антикорупційного контролю, що на відміну від існуючої, включатиме новостворену спеціалізовану інституцію, Національну інспекцію інтегрованого антикорупційного контролю як центрального органу виконавчої влади, яка виконуватиме контрольну, координуючу, аналітичну та методологічну функції у сфері запобігання корупції, що дозволить подолати дублювання повноважень між існуючими спеціалізованими антикорупційними інституціями, зменшити міжвідомчу конкуренцію, підвищити результативність запобіжних заходів та забезпечити цілісність системи антикорупційного контролю на рівні держави;

набули подальшого розвитку: понятійно-термінологічний апарат для формування державної політики та організаційно-правового механізму запобігання корупції, зокрема: «державний організаційно-правовий механізм запобігання корупції», який на відміну від існуючих, ґрунтується на системному, структурному та процесному підходах, що дозволило інтерпретувати його як комплекс взаємопов'язаних організаційних структур (суб'єктів), нормативно-правових актів, процедур, інструментів і методів, які у взаємозв'язку забезпечують ефективну реалізацію державної політики у сфері запобігання корупції, де держава в особі органів публічної влади виступає об'єктом управління; «корупція», що з точки зору інтегрованого підходу, трактується як складне соціально-економічне явище, де публічні службовці з умислом отримують вигоду для себе та третіх осіб, зловживають своїми повноваженнями задля отримання додаткової винагороди в матеріальній чи будь-якій іншій формі на шкоду інтересам держави та суспільства; «запобігання корупції», спираючись на системний та компетентнісний підходи, визначено як цілеспрямована, системно організована діяльність уповноважених суб'єктів, яка ґрунтується на професійних компетентностях, етичних стандартах і правових нормах, та спрямована на ідентифікацію, мінімізацію і усунення причин, умов і можливостей виникнення корупційних проявів у публічному та приватному секторах; знання про факти, які розкривають новітні світові тенденції формування та ефективного функціонування державного організаційно-правового механізму запобігання корупції, що на відміну від раніше відомих фактів (відкритість, прозорість, підзвітність, верховенство права та інші), стосуються механізмів запобігання корупції, зокрема це інституційний механізм із можливістю створення нової спеціалізованої антикорупційної інституції з функцією антикорупційного контролю; організаційно-правовий механізм щодо прийому на публічну службу; мотиваційні механізми

запобігання корупційним проявам на публічній службі та розвитку доброчесності; механізм цифровізації, який сприятиме удосконаленню системи електронного врядування, забезпечить доступність, інклюзивність електронних публічних послуг і проведення моніторингу ефективності та результативності інструментів запобігання корупції; просвітницький механізм для формування нульової толерантності в суспільстві до корупції; контрольний державний механізм запобігання корупції.

Основні результати дослідження здобувачки висвітлені в 11 наукових працях, з них чотири статті опубліковано в наукових фахових виданнях України та сім публікацій у матеріалах науково-практичних конференцій.

1. Боголепова А. В., Ковтун О. А. Актуальні проблеми подолання корупції в умовах війни та поствоєнний період. *Літопис Волині*. 2022. № 27. С. 251-256. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.41> (Особистий внесок: надано пропозиції щодо напрямів антикорупційної політики, реалізація яких дозволить знизити корупційні ризики у поствоєнний період, забезпечити прозорість діяльності органів державної влади та підвищити рівень довіри до них) фахове видання.

2. Боголепова А. В. Сутність, основні принципи, форми та функції антикорупційної політики держави. *Державне будівництво* : зб. наук. праць. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2024. № 1(35). С. 335-343. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-25> фахове видання.

3. Боголепова А. В. Сутність, засади та особливості антикорупційного контролю держави. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 6. С. 7-11. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-6-1> фахове видання.

4. Боголепова А. В. Фактори поширення корупції в органах державної влади України: аналіз та особливості. *Вісник післядипломної освіти* : зб. наук. праць. Серія «Соціальні та поведінкові науки; Управління та адміністрування». 2024. Вип. 30(59). С. 169-182. [https://doi.org/10.58442/3041-1858-2024-30\(59\)-169-182](https://doi.org/10.58442/3041-1858-2024-30(59)-169-182) фахове видання.

У дискусії брали участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Дегтярьова Ія Олександрівна – голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології (далі – ННІМП) ДЗВО «Університет менеджменту освіти». *Оцінка позитивна без зауважень.*

Мороз Володимир Васильович – рецензент, кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління і проектного менеджменту ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти». *Зауваження:*

1. У контексті деталізації функціонування державного організаційно-правового механізму запобігання корупції в Україні у роботі було б варто звернути увагу на вплив інституту префектів щодо розподілу антикорупційних

функцій, а саме, яким чином префекти впливають на запобігання корупції на місцевому рівні, а також проаналізувати вітчизняну законодавчу базу та зарубіжний досвід.

2. У рамках досліджуваної тематики варто було б звернути увагу на інститут викривацтва, зокрема на мотивацію та захист викривачів корупції в Україні, що регулюються низкою законодавчих актів, спрямованих на забезпечення їхньої безпеки, правового захисту та підтримки.

3. У параграфі 3.3 дисертаційної роботи бажано було б визначити конкретні органи державної влади та громадські організації, державні установи тощо, яким надано практичні рекомендації щодо напрямів підвищення ефективності функціонування державного організаційно-правового механізму запобігання корупції в Україні.

Горник Володимир Гнатович – опонент, доктор наук з державного управління, професор, директор Навчально-наукового інституту управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського». *Зауваження:*

1. У дисертації у п. 1.1 авторка здійснює детальний аналіз різноманітних класифікацій видів корупції, що знайшли поширення у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів. Водночас, авторкою лише наводяться різноманітні класифікації, які не супроводжуються висновками щодо їх оригінальності, практичності, переваг та недоліків, тощо. Бажано також було б сформулювати власну класифікацію видів корупції, що підсилило б рівень роботи та дозволило отримати додатковий пункт новизни дослідження.

2. У дисертації зроблено спостереження і надано висновок про відсутність системного підходу до визначення категорій факторів-детермінант поширення корупції, що, на думку автора, зумовлює необхідність більш структурованого їх визначення з наведенням обґрунтування їхньої класифікації за запропонованими автором групами. Потребує уточнення, у чому саме полягає наукове удосконалення та чим запропонована класифікація відрізняється від існуючих.

3. Сформульована авторкою концептуальна модель антикорупційного контролю держави як базисна складова державного організаційно-правового механізму є актуальною та потенційно практично значущою. Проте викладена таким формулюванням, яке поєднує надто багато елементів і складних понять у межах одного твердження. Це ускладнює розуміння сутності новизни і не дає змоги чітко виокремити, у чому саме полягає концептуальне ядро, які нові підходи запропоновано, і чим вони відрізняються від існуючих. Також бажано чіткіше структурувати складові елементи концептуальної моделі.

4. У дисертації авторкою пропонується утворення нової спеціалізованої інституції Національної інспекції інтегрованого антикорупційного контролю з

покладанням на неї контрольної, координуючої, аналітичної та методологічної функцій у сфері запобігання корупції, що повинно дозволити подолати дублювання повноважень між існуючими спеціалізованими антикорупційними інституціями, зменшити міжвідомчу конкуренцію, підвищити результативність запобіжних заходів та забезпечити цілісність системи антикорупційного контролю на рівні держави. Водночас, як показує практичний досвід, утворення нової інституції, як правило, не дозволяє отримати справді реальний суттєвий ефект, а спричиняє ще більші витрати з бюджету, які майже ніколи не окупаються, підвищує рівень бюрократії та корупції.

5. У висновках до розділу 3 визначено основні заходи, які необхідно здійснити задля забезпечення можливості ефективного використання інформаційних технологій як інструменту забезпечення ефективного функціонування державного організаційно-правового механізму запобігання корупції. Водночас, зазначені заходи є доволі загальними і мало чим відрізняються від тих, що пропонуються іншими авторами, тому автору доцільно було б зробити цей опис більш конкретизованим і використовувати конкретні пропозиції, що дуже добре розкрито та описано у пункті 3.3 дисертаційного дослідження.

Драган Іван Олександрович – опонент, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри права та правоохоронної діяльності Державного університету «Житомирська політехніка». *Зауваження:*

1. Запропонована авторкою концептуальна модель антикорупційного контролю держави є масштабною за змістом і охоплює широкий спектр цілей, ресурсів і очікуваних результатів. Однак вона потребує чіткого структурування та концептуального уточнення: наразі складно виокремити її ядро, механізм реалізації, тощо.

2. У дисертації зазначено, що проаналізовано та уточнено зміст понять «державний організаційно-правовий механізм запобігання корупції», «корупція», «запобігання корупції». Водночас запропоновані формулювання, хоча й детальні, потребують чіткішої структури та стислості. Також доцільно вказати, у чому полягає відмінність запропонованих дефініцій від уже наявних у науковій літературі.

3. У п. 2.1 дослідження авторкою наводяться та аналізуються різноманітні періодизації формування вітчизняного антикорупційного законодавства, на підставі чого пропонується виділення окремого етапу, що розпочався після військової агресії російської федерації у 2022 році і триває досі. На нашу думку, необхідно було б не лише виділити окремий етап, а й більш якісно та детально обґрунтувати необхідність виділення даного етапу з визначенням його характеристик, особливостей та відмінностей.

4. У п. 2.2 «Інституційне забезпечення функціонування організаційного механізму запобігання корупції в Україні» авторкою здійснюється

дослідження суб'єктів, уповноважених державою вживати заходів щодо попередження та протидії корупції, а також визначено реальні проблеми та недоліки у їх організації, функціонуванні, взаємодії, тощо. Водночас, поза увагою залишився той факт, що значна частина цих структур перебуває під контролем і впливом західних партнерів – донорів України, та яким чином такий вплив потенційно впливає на рівень корупції.

5. У роботі на рисунку 3.1 представлено якісну Концептуальну модель антикорупційного контролю держави, де об'єктом антикорупційного контролю є суспільні відносини, пов'язані з реалізацією публічної влади, управлінням державними ресурсами, прийняттям управлінських рішень та дотриманням антикорупційного законодавства посадовими особами, а також діяльність суб'єктів, на яких поширюється дія антикорупційного контролю. Однак серед суб'єктів антикорупційного контролю відсутня Національна інспекція інтегрованого антикорупційного контролю, на утворенні якої наполягає дисертантка. На нашу думку, робота виграла б якщо авторкою було об'єднано ці дві пропозиції, розроблені на підставі здійсненого ґрунтовного дослідження.

Жовнірчик Ярослав Федорович – опонент, доктор наук з державного управління, професор, в.о. завідувача відділу проблем державного управління та адміністративного права Національної академії наук України, Інституту держави і права імені В. М. Корецького. *Зауваження:*

1. У положенні про наукову новизну, де сформульовано авторські визначення дефініцій «державний організаційно-правовий механізм запобігання корупції», «корупція», «запобігання корупції», подані визначення є цінними, однак потребують додаткової формальної чіткості та лаконічності, задля усунення можливого ускладнення їх наукового і практичного застосування.

2. У пункті 2.1 «Правовий механізм запобігання корупції в Україні» зазначається, що на сьогоднішній день в Україні мали місце декілька реформ та налічується понад 250 нормативно-правових актів, які спрямовані на унормування суспільних відносин та вирішення проблеми у сфері запобігання та протидії корупції. У той же час, в цьому пункті здійснюється висновок, що пріоритетом сьогодні є розробка проєктів необхідних антикорупційних реформ та подолання корупційних ризиків, пов'язаних із війною та післявоєнною розбудовою держави. Чи не є суперечливим такий висновок і чи дійсно найголовнішим є переважно удосконалення законодавчої та нормативно-правової баз.

3. У п. 2.2 та 2.3 дисертанткою представлено дослідження діяльності суб'єктів, уповноважених державою вживати заходів щодо попередження та протидії корупції, стан та проблеми функціонування державного організаційно-правового механізму запобігання корупції в Україні. Оцінювання результатів діяльності зазначених суб'єктів автором здійснювалось переважно на підставі аналізу їх законотворчої діяльності, проведеного рейтингування, опитування, тощо. На нашу думку, реальними

показниками діяльності є кількість повернутих державі коштів, кількість відкритих кримінальних проваджень та отриманих строків корупціонерами, але дані показники не знайшли відображення в результатах дослідження та оцінювання діяльності антикорупційних структур.

4. У п. 3.2 дисертації авторкою запропоновано групи показників, що характеризують ефективність реалізації державою організаційно-правового механізму запобігання корупції, задля здійснення оцінюванні ефективності антикорупційного контролю. Але з тексту дисертації не зрозуміло, чим запропоновані групи показників відрізняються від уже наявних у науковій літературі або практиці, та чи були вони апробовані під час здійснення дослідження на практиці.

5. На сьогодні в світі вже розроблено достатньо різноманітних інформаційних технологій, які активно використовуються в тому числі в процесі протидії та запобігання корупції. Авторкою також у п. 3.3 наголошується на необхідності впровадження новітніх технологій, у тому числі, електронного урядування, спираючись на досвід розвинутих зарубіжних країн, що «має надати змогу здійснити технологічний прорив у процесах цифрового розвитку українського суспільства та системи публічного управління та адміністрування». Водночас не всі технології є однаково дієвими та ефективними, тому авторці слід було б деталізувати, саме про які технології та програми йде мова.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5

«Проти» - немає

На підставі результатів відкритого голосування та ухваленого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує Боголеповій Аліні Віталіївні ступінь доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування, за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради, доктор наук з державного управління,
професор

Ія ДЕГТЯРЬОВА

Підпис голови разової спеціалізованої
вченої ради І. О. Дегтярьової
ЗАСВІДЧУЮ

Учений секретар ДЗВО «УМО»

Алла ВІНІЧЕНКО

